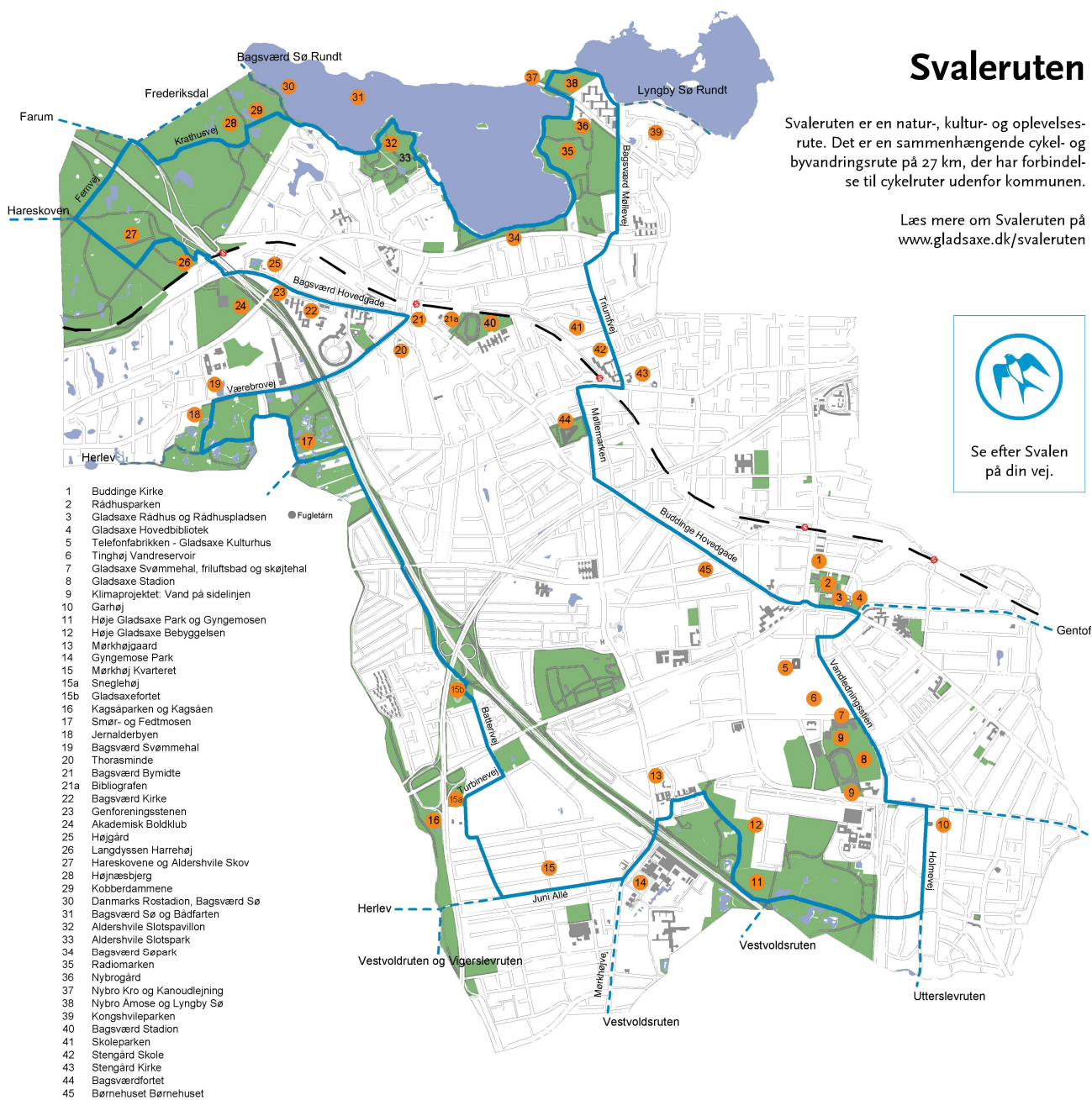

Svaleruten

Beskrivelse af turmål

Svaleruten

Beskrivelse af turmål

1 Buddinge Kirke

Buddinge kirke blev indviet i 1968. Kirken, som har et enkelt, harmonisk og tidløst interiør, er opført i håndstrøgne røde tegl og træ. Læg mærke til stenene - ikke to af dem er ens, og det giver kirken et specielt rustikt præg. Kirken fik i 1972 "Prisen til Hovedstadens Forskønnelse". Kirken er i dag en integreret del af Rådhusparken.

2 Rådhusparken

Gladsaxe Rådhuspark er et dejligt grønt område, der omkranser Gladsaxe Rådhus. I parken har hver af Gladsaxe Kommunes venskabsbyer plantet et æbletræ, som er typisk for deres land. Undtagelsesvist har Japan plantet et kirsebærtræ og Grønland har opsat en varde. Parken er udlagt til rekreativt område, hvor borgerne kan sole sig på bænkene eller tage sig et spil petanque. I Rådhusparken er det også muligt, at se skulpturen fra 1956 "Ung kvinde" af Anker Hoffmann, som er kendt som "Gladsaxepigen". Studenterne danser traditionen tro rundt om skulpturen efter translokation. Rådhusparken danner også ramme om den årlige traditionsrige kulturfest - Gladsaxedagen, hvor kommunens foreninger viser et væld af mangfoldige aktiviteter.

3 Gladsaxe Rådhus & Rådhuspladsen

Gladsaxe Rådhus er bygget i 3 etaper. Første etape vinkelret på Søborg Hovedgade blev opført 1935-1937 og 2. etape parallelt med Søborg Hovedgade blev bygget i perioden 1950 - 1953. Begge etaper er tegnet af arkitekt Vilhelm Lauritzen. Tredje etape, med de to nye fløje og den karakteristiske cylindriske byrådsal, stammer fra 1986. Byrådsalen er ud-smykket af kunstneren Jens Birkemose. I den karakterfulde Rådhusal står Robert Jacobsens skulptur, "Stående Figur". Rundt om på rådhusets gange ses dele af Robert Jacobsens store samling af afrikanske masker, som kommunen erhvervede i 1969. På Rådhuspladsen ses den sidste skulptur, som kommunen købte af Robert Jacobsen i 1979, nemlig vandkunsten, i folkemunde kaldet "Cigarklipperen".

4 Gladsaxe Hovedbibliotek

Gladsaxe fik sit nye hovedbibliotek i 1979. Huset er tegnet af arkitekt Erik Korshagen og er placeret lige ved siden af Gladsaxe Rådhus. Det er en karakteristisk bygning i bybilledet med sine røde mursten og smalle vinduesbånd. Kunstnerne Bjørn Nørgaard og Lene Adler Petersen har udsmykket biblioteket. Udenfor kan blandt andet ses gavludsmykning, figurer på taget samt en port ind til bibliotekets hovedindgang. De to bronzefigurer på taget er afstøbninger af de to kunstnere. Indenfor er søjlerne udsmykket med en lang række naturmaterialer og en stor keramisk hule inviterer til besøg. Udsmykningen henter inspiration fra mange kulturhistoriske perioder og kulturkredse - og de mange forskellige materialer blandes på overraskende vis. I hovedbiblioteket ud mod Gladsaxe Rådhusplads ligger grønt IDEcenter. Det er Gladsaxes miljøcenter for borgerne, hvor du kan få inspiration og vejledning til miljørigtige handlinger i hverdagen.

Lige ved siden af Gladsaxe Hovedbibliotek ligger Bibliotekshaven med Danmarks første litteraturlegeplads. Legepladsen forestiller en stor hylde med berømte nordiske børnebøger. Her kan du blandt andet møde den over fire meter Lange Peter Madsen, en gammel ven som Hodja eller suse afsted på rutchestænger sammen med Vitello. Du kan besøge Mustafas kiosk og klatre på Cirkelines prikker eller forsvinde helt ind i det trange mørke i Antboys tårn og - måske - komme ud igen.

5 Telefonfabrikken - Gladsaxe Kulturhus

I dag er Telefonfabrikken et center for kultur og fritid med plads til undervisning og foredrag, amatørteater, foreningsaktiviteter og medborgerhusaktiviteter. Telefonfabrikken er et samlingssted, hvor der foregår noget hver dag, og hvor der er mulighed for at blive inspireret til at deltage i nye aktiviteter, foredrag m.m. og møde andre mennesker. Telefonfabrikken er også

Svaleruten

Beskrivelse af turmål

hjemsted for Gladsaxe Musik- og Billed-skole og der er øvelokaler til lokale bands. I 1947 købte telefonfabrikken Hans Nielsens gård i Buddinge og opførte montagehaller på jorden. Gården blev revet ned ved en fejltagelse i 1992 til trods for, at den i 1982 var blevet totalrenoveret og fremstod særdeles flot og vedligeholdt. Telefonfabrikken husede oprindeligt "Telefonfabrikken Automatic". Fabrikken, som var grundlagt i 1892 i København, flyttede til Søborg i 1949. Fabrikken blev kaldt Danmarks bedste arbejdsplads og beskæftigede mere end 1800 personer. Telefonfabrikken lukkede i 1990.

6 Tinghøj Vandreservoir

Det 10 hektar store område med græsklædte bakker rummer vandreservoirer, der tilsammen udgør Danmarks største drikkevandsanlæg. Tinghøj Højdebeholder blev opført af Københavns Vandforsyning i flere etaper begyndende i 1930'erne. Anlægget var et led i at sikre storbyens vandforsyning bl.a. ved at udligne svingninger i vandforbruget i døgnetimer, samt skabe vandtryk til højtbeliggende områder.

Bygningerne i tilknytning til anlægget, blandt andet de karakteristiske ovenlysbygninger på de græsklædte vandbeholdere, er tegnet af arkitekt Ib Lunding. Anlægget blev bygningsfredet i 2000, som en af de få bygningsfredninger i kommunen. Det er ikke of-fentligt tilgængeligt, men kan bl.a. ses fra Vandtårnsvej. På Vandtårnsvej lå tidligere fire vand-tårne opført i 1951. Efterhånden kunne vandtårnene ikke leve op til kravene og de blev ned-revet i 2015. Det eneste synlige tilbageværende fra vandtårnene er den nederste del af det ene tårn, der rummer en pumpestation.

7 Gladsaxe Svømmehal, friluftsbad og skøjtehal

Gladsaxe Friluftsbad blev anlagt i 1958 og i 1977 kom svømmehallen til. De oprindelige store udendørs bassiner blev senere bygget om til de nuværende mindre legebassiner. Da friluftsbadet i sin tid åbnede gav det på varme sommerdage ofte lange køer ned ad Vandtårnsvej for at komme ind til friluftsbadet. Der passerer årligt omkring en ½ mio. brugere gennem svømmehallen som i 2018 blev totalrenoveret. I Caféhaven ved svømmehallen og friluftsbadet ses en del af et klimatilpasningsprojekt med en række rekreative muligheder – se venligst mere under punkt 9.

Gladsaxe Skøjtehal blev bygget i 1960 som udendørsanlæg og i 1962 kom der tag på. Hallen fik i 2005 nyt tag og ydervægge, og bruges både af foreninger såvel som borgerne.

8 Gladsaxe Stadion

Gladsaxe Idrætspark blev bygget i 1938 og indviet i 1940. Anlægget omfattede fra starten kommunens opvisningsbane, badmintonhal, tennisbaner, restaurant med omklædningslokaler og flere fodboldbaner, alt tegnet af arkitekt Vilhelm Lauritzen. Området ved Gladsaxevej er senere udbygget med endnu en badmintonhal og en bowlinghal. Endvidere er der en mountainbikebane, skaterbane, klatrepark og meget mere. Nogle af banerne skal der betales for at benytte. Gladsaxe Stadion blev udvidet i 1999 og kan rumme 14.000 tilskuere.

9. Gladsaxe Stadion - Klimatilpasning - Vand på sidelinjen

Historien: Gladsaxe Idrætscenter dækker et areal på mere end 23 hektar. Idrætscenteret er topografisk højt beliggende med bygninger med store tagflader og asfalterede eller flisebelagte områder, der ikke effektivt kan optage regnvand. I juli 2011 ramte et kraftigt regnskyl området, hvor Gladsaxe Bowlinghal og de omkringliggende boligkvarterer blev oversvømmet. Forsyningsvirksomheden Nordvand (nu en del af Novafos) havde planlagt et klimaprojekt i området, og oversvømmelsen gjorde behovet for at regnvandssikre området tydeligt. Dette blev startskuddet på projektet for Nordvand og Gladsaxe Kommune.

Den vandtekniske løsning: Den vandtekniske løsning skal sikre Gladsaxe Idrætscenter og afl-

Svaleruten

Beskrivelse af turmål

ste det øvrige vandsystem ved at etablere en række bassiner, damme, grøfter og vandløb, der opsamler, opstøver og leder regnvandet videre via vandets eget pres på systemet og tyngdekraften. Systemet, der har kapacitet til at optage 4500m³ vand, er etableret ovenpå jorden – i stedet for et vandledningssystem under jorden. Løsningen er billigere og nemmere at vedligeholde, da der ikke er pumper og andet maskineri under jorden.

Rekreativ merværdi og regnvandshåndtering: Den vandtekniske løsning over jorden gav mulighed for at tænke i en anden og mere kreativ brug af regnvandshåndtering. Det var en mulighed for at vise, at regnvandshåndtering samt rekreativ og social merværdi sagtens kan være to sider af samme sag. På Gladsaxe Idrætscenter og langs Vandlednings-stien er der anlagt en række bassiner og kanaler. Den øverste del af systemet ligger i Caféhaven, som består af fem forbundne bassiner, der rummer vandlegeplads, hoppepude, redegynge, udendørs træningsplads og en pannafodboldbane. Ved Gladsaxe Skøjteha ligger skaterbanen og længst mod syd ligger legepladsen Pigeværelset og Paddletennisbanen.

Fra Gladsaxe Idrætscenter ledes vandet til Vandledningsstien og videre til Høje Gladsaxe Park

10 Garhøj

Garhøj er en rundhøj fra bronzealderen (1700 til 500 f. Kr.) og fungerede i sin tid som et begravelsessted. I forbindelse med udstykning af Grønnemosegårds grund i 1918 blev højen og et areal udenom friholdt. Her blev der indrettet et offentligt anlæg, som fra 1924 blev rammen om Garhøj-fester. I den anledning blev der etableret en "taler-stol" af sten, som man stadig kan se i dag. Garhøj blev fredet i 1938 som fortidsminde.

11 Høje Gladsaxe Park & Gyngeмосen

Høje Gladsaxe Park og Gyngeмосen er et park- og naturområde på 53 ha grænsende op til Utterslev Mose. Det blev fredet i 1969. Området fremstår med overdrevslignende græsarealer, enge, moser, krat og lunde. Især Gyngeмосen består af varieret natur, hvor det er muligt at se en stor mængde af fugle og padder og flere slags flagermus. I Høje Gladsaxe Park, som er den parkagtige del af området, findes arealer til boldspil, og der er flere steder opsat borde og bænke. På en bakketop i Høje Gladsaxe

Park ligger Kratersøen også kaldet Bøgebjerghullet. Søens mærkværdige placering skyldes måske, at der er tale om den sjældne kombination af et dødshul fra sidste istid afsat i en leret bakke, hvor der også er en kilde. I Høje Gladsaxe Park er der etableret flere nye regnvandssøer som både gavner naturen og medvirker til fordampning og forsinkelse af regnvand.

12 Høje Gladsaxe Bebyggelsen

Bebyggelsen med ca. 2.000 boliger er opført 1963 - 1968 og placeret så boligerne i de 5 monumentale højhuse har udsigt over den fredede Høje Gladsaxe Park og Utterslev Mose. Bygherrerne var fem almennyttige boligselskaber. Bebyggelsen er et højdepunkt i den såkaldte modernismes idealer - landskabeligt, byplanmæssigt, arkitektonisk, byggeteknisk og bolig-mæssigt. Bebyggelsen var med til, at rejse en debat om højhusbebyggelsers egnethed til boligformål. Bebyggelsen gennemgik en omfattende reovering i 1991 - 93.

13 Mørkhøjgaard

Mørkhøj landsby kan, ligesom de øvrige landsbyer i Gladsaxe Kommune, spores tilbage til middelalderen. Mørkhøj havde ni gårde, hvoraf den mest kendte er Mørkhøjgaard, som blev fredet i 1950. Gårdens historie kan føres tilbage til 1180, hvor Valdemar den Store skænkede gården til biskop Absalon i Roskilde. Gården er brændt ned flere gange, hvorfor kun den nuværende hovedbygning er tilbage fra 1836. Mørkhøjgaard ejes i dag (maj 2019) af Freja Ejendomme.

14 Gyngeмосe Park

Svaleruten

Beskrivelse af turmål

I 1958 købte Radiorådet de 90.000 m² store areal som tidligere hørte til Enghavegård, der var en af kommunens største gårde. Byggeriet af TV-Byen startede i 1961 og blev siden udbygget etapevis, så den fra 1983 rummede hele Danmarks Radios TV-produktion. Særlig markant er højhuset der blev anvendt til kontorformål. Udbygningen skete efter en plan udarbejdet af arkitekt Vilhelm Lauritzen. Med udflytningen af TV-Byen til Ørestaden er Gyngemose Park i dag et byområde med et blandet bolig-, kontor- og erhvervsbyggeri. I området finder man også Gyngemosehallen, der er en multihal med mange faciliteter til idræt, fitness og meget andet.

15 Mørkhøj

Mørkhøj Landsby lå langt fra alle hovedfærdselsårer, inklusiv Slangerupbanen, da den blev indviet. Det betød, at den blev meget isoleret og stort set var selvforsynende. Den var derfor heller ikke attraktiv for københavnere, da de begyndte, at flytte ud fra den overbefolkede bykerne. Fra den tid har Mørkhøj været omtalt som den glemte bydel, som først sent fik del i udviklingen. I 30'erne blev området dog udstykket til kolonihavehuse og efterhånden begyndte folk også at bygge helårshuse i området. Overalt i Mørkhøj ses selvbyggerhuse, der alle var pudsede. Årsagen var, at der blev brugt genbrugsmursten fra nedrevne bygninger i Københavns indre by til at bygge husene i Mørkhøj med. Genbrugssten var billige og ikke eftertragtede, fordi arbejdet med at rense dem, førend de faktisk egnede sig til genbrug, var enormt. Husene var små, uden centralvarme og de fleste uden badeværelser. I dag er langt de fleste blevet moderniseret og udvidet. Beboelseskvarteret udgør i dag cirka halvdelen af Mørkhøj Bys areal. Den anden halvdel udgøres af erhvervskvarter.

16 Kagsåparken og Kagsåen

Kagsåparken er på 11 ha og er et ca. 3 km langt parkbælte på grænsen til Herlev Kommune. I kommunegrænsen løber Kagsåen, som har sit udspring ved Klausdagsbrovej. Kagsåen løber mod syd forbi Kagsmosen i Københavns Kommune inden den løber ud i Harrestrup å. Ca. 10 km længere mod syd har Harrestrup å sit udløb ved Kalveboderne. Den øvre del af Kagsåen er i Gladsaxe kategoriseret som et spildevandsteknisk anlæg.

17 Smør- og Fedtmosen

Smør- og Fedtmosen er et naturområde på ca. 70 ha. Allerede i 40'erne blev noget af området fredet, og siden er resten fulgt med. Moseområdet var oprindeligt en sø (Tibberup sø). Under 1. og 2. verdenskrig blev der gravet tørv i mosen, hvilket skabte de mange nuværende søer og vandhuller. I 1960'erne blev der anlagt stisystemer med henblik på rekreativ anvendelse. Området består i dag af et varieret landskab med småbiotoper, mosehuller og krat, overdrev og landbrug. Det skaber levesteder for en rig fuglebestand og et artsrigt smådyrsliv. Området afgrænses som led i naturplejen og medvirker til at skabe et endnu mere varieret dyre- og planteliv. Der er opsat picnic-borde og etableret bålsteder flere steder i området. I den sydlige del af Smør-mosen ligger Naturcenter Kildegården, der ejes af Herlev Kommune. De omkringliggende marker er økologisk drevet, og der går både kvæg, får og geder og græsser omkring gården. I Herlev-delen af mosen finder du desuden et fugletårn og en træbank, som er en stor samling af mange forskellige arter af træer og buske. I træbanken findes en bålplads med to shelters (læskure), hvor det er muligt at overnatte.

18 Jernalderbyen

I slutningen af 60'erne blev der i æbleplantagen ved Værebrovej etableret et historisk værksted i samarbejde med Nationalmuseet. Der blev bygget et langhus, et vævehus og en smedje i jernalderudformning. I tilknytning hertil blev der etableret bålsteder, hvor skoleelever kunne komme og lære historien gennem praktisk arbejde, som vedligeholdelse af husene, smedning, madlavning, plantefarvning m.m. Området bruges også af omegnens beboere som rekreativt område.

Svaleruten

Beskrivelse af turmål

I dag er der kun et langhus tilbage. I området ligger et udflugtshus for kommunens børneinstitutioner.

19 Bagsværd Svømmehal

Bagsværd Svømmehal blev taget i brug i 2002. Den markante bygning er tegnet af Nøhr og Sigsgaard Arkitektfirma. Hallen er synlig gennem en stor glasfacade orienteret ud mod et grønt område. Svømmehallen indeholder motionsbassin, baby- og varmtvandsbassin, udspringsbassin og lege- og småbørnsbassin. I 2005 fik Kirsten Christensen til opgave at stå for den indendørs udsmykning af svømmehallen. Udsmykningen består af cirkler og firkanter i klare stærke farver, der tilfører svømmehallen liv. Cirklerne, som er skåret ud i glas, er udført af kunstneren Per Hebsgaard. Nær Svømmehallen ses Værebrosø, der i 2016-2017 gennemgik en omfattende renovering. Den fungerer som en et regnvandsbassin, der opsamler og renser regnvand fra Værebrosø og Værebrosvej. Det ses bl.a. af at søen er inddelt i tre mindre bassiner.

20 Thorasminde

Thorasminde fik sit navn i 1918, da Carl Fr. Hansen overtog gården. Han opkaldte den efter sin afdøde hustru Thora. Før hed gården Grushøjgård, hvilket skyldes, at der fandt grusgravning sted på jorden. Det gamle bondehus, som oprindeligt var stuehus på en af de gamle gårde i Bagsværd, blev købt af Gladsaxe Kommune i 1970 og derefter sat i stand. Thorasminde anvendes i dag som et af Gladsaxe Kommunes foreningshuse. I haven foran Thorasminde ses en skulptur af Robert Jacobsen, "Komposition".

21 Bagsværd Bymidte

Bagsværd Bymidte er centrum for den nordlige del af kommunen. Udover butikker og spisesteder ligger kommunens biograf "Bibliografen" (21a) i området. De to højhuse ved Bagsværd Hovedgade er sammen med Bagsværd Torv og År 2000 pladsen et vartegn for området. På Bagsværd Torv står Robert Jacobsens skulptur Polycrome III.

22 Bagsværd Kirke

Bagsværd Kirke er tegnet af arkitekt Jørn Utzon og den kunstneriske udsmykning er udført af væveren og keramikeren Lin Utzon. Kirken blev indviet i 1976 og er et hovedværk i nyere dansk kirkearkitektur. Indenfor er kirkerummet badet i dagslys og med en fin kombination af bløde former og skarpe kanter. Altervæggen består af et luftigt net af tynde hvide teglfliser.

23 Genforeningsstenen

Genforeningsstenen er et symbol på Nordslevigs genforening med kongeriget Danmark og blev afsløret på Genforeningsdagen den 9. juli 1921. Stenen blev placeret på udsigtshøjen mellem Bagsværd By og Hareskoven. Genforeningsstenen måtte vige pladsen under anden verdenskrig, da planerne for Hareskovmotorvejen og senere Ring 4 tog form. Genforeningsstenen havde så midlertidigt ophold i Aldershvileparken, men kom tilbage til den genetablerede høj på hjørnet af Bagsværd Hovedgade og Ringvej 4 i 1978. Granitstenen er over 2 meter høj og vejer cirka 5 tons. Stenen er tegnet af billedhugger Felix Nylund. På stenen står der: "I femoghalvtresindstyvende Aar havde det Danske Folk i Sønderjylland, trods tvang og Fremmedherredømme bevaret det danske sindelag. Ved Folkeafstemningen 10. februar 1920 opnaaede Danskerne i Nordslevig Flertal og forenedes atter med Danmark. Genforeningsloven underskrevet paa Amalienborg Slot Juli 1920."

24 Akademisk Boldklub (AB)

Sammenlægning af Bagsværd Idrætsforening og AB blev en realitet ved at de to foreningers fodboldklubber blev slået sammen 1. januar 1962. Siden kom tennis, atletik og håndbold med. I 1963 gik kommunen undtagelsesvist med til garanti for byggelån og driftsgaranti vedr. AB's hal

Svaleruten

Beskrivelse af turmål

ved Skovbrynet med 3 håndbold-/tennisbaner, restauration, omklædningsrum og mødelokaler. AB Hallen, som har et meget karakteristisk buet tag, stod klar i 1966 og var datidens største anlæg i Nordeuropa. På det smukt beliggende område ved Skovbrynet blev der anlagt 8 fodboldbaner.

25 Højgård

Højgård (1770) var en udflyttergård fra Bagsværd By, som i mange år kom til, at fungere som avlsgård til Aldershvile Slot. Højgård var på det tidspunkt kommunens største gård, men i dag er der kun stuehuset og annekset tilbage. Omkring 1870 var ejeren sogne-rådsformand, og Højgård fungerede derfor i flere år som kommunens rådhus. Højgård har igennem tiderne haft mange forskellige ejere og i årene 1945-47 var den indrettet som Røde Kors lejr for danske statsborgere, der var flygtet fra Tyskland. Gladsaxe Kommune overtog Højgård i 1963. Ejendommen bruges i dag til kursusvirksomhed og til indkvartering i forbindelse med besøg fra kommunens venskabsbyer. I haven kan man blandt andet se Højgårdssøen og en skulptur af kunstneren Flemming Rodian.

26 Harrehøj, langdysse

Lige ved Skovbrynet Station og skovløberhuset "Sandskredshus", ligger Harrehøj, som er en langdysse fra yngre stenalder (3.000 - 1.500 f.kr.). Harrehøj var et begravelsessted og har været en af de største stendysser i Danmark. Dens længde blev imidlertid indskrænket i forbindelse med anlæggelsen af Slangstrupbanen (nu Farumbanen). Stendyssen måler i dag 55 meter, er 8 m bred og 2 m høj. Harrehøj blev fredet som fortidsminde i 1938.

27 Hareskoven og Aldershvile Skov

Hareskovene har været skovbevokset siden sidste istid og er derved blandt de ældste skove i Danmark. I 1687 blev en del af skovvejene anlagt i rette linjer og stjerneform af Kong Christian 5. for at tilgodese den barbariske parforcejagt, som han var blevet introduceret til under et besøg hos Solkongen Ludvig 14. i Frankrig. Hareskovene er meget varierede og under forvandling til naturskov. Derfor kan man f.eks. se væltede træer, der er under nedbrydning - samt nyopståede søer og vandhuller. Dermed tilgodeses den biologiske mangfoldighed og vores oplevelser i skoven. Aldershvile skov nær Bagsværd Sø er en del af Hareskovene, som ejes af staten og administreres af Naturstyrelsen Østsjælland. På Naturstyrelsens hjemmeside kan du finde inspiration til aktivitet i skoven. Blandt andet findes der en mountainbikerute, stier egnede for handicappede, bålpladser, primitive overnatningspladser, område til fritløbende hunde m.m.

28 Højnæsbjerg

Umiddelbart vest for kobberdammene ligger Højnæsbjerg, som om vinteren er et populært kælke- og skisted. I 1910 var Sophus Falck med til at stifte Selskabet til Vinteridrættens fremme. Foreningens formål var, at få københavnere til, at søge mod Bagsværd frem for ud til Dyrehaven. I 1912 fik foreningen lov at leje Højnæsberget af Skovvæsenet, som efterfølgende blev brugt for et stort antal stævner i kælkesport i første halvdel af 1900-tallet. Kom en kælk og dens fører på afveje, havde Sophus Falck et større hjælpekorps af spejdere, der fik kælke og mennesker op at stå igen. Den tilskadekomne blev bragt til det lille hospital til påbegyndende behandling. Det lille hospital var et fint lille træhus, som Sophus Falck havde bygget, så man kunne hjælpe og forbinde de tilskadekomne. Hvis skaden var større havde man en sjov lille ambulance med kun tre hjul, en Ford motor, intet rat men en styrepind. Køretøjet var hverken en bil eller en motorcykel, men den var velegnet til kørslen gennem skoven til den ventende ambulance. Det lille hospital blev starten på Sophus Falcks redningstjeneste, som jo er landsdækkende i dag. I dag anvendes hytten af børneinstitutioner fra København som støttepunkt ved besøg i skoven.

Svaleruten

Beskrivelse af turmål

29 Kobberdammene

Kobberdammene er tre idylliske skovsøer, der ligger i skoven i området ved foden af Højnæs-bjerg (kælkebakken). Søerne er gamle tørvegrave, som leverede tørv til såvel Frederiksdal som til borgerne i København. Kobberdammene har højst sandsynligt fået navn efter farven af bøgetræernes blade, der om efteråret får søen til at spejle sig kobbergyldent. Men navnets forbindelse med kobber kan også stamme fra den kobbermølle, der i midten 1600-tallet blev anlagt ved Frederiksdal, og hvor der blev fremstillet en lang række produkter i kobber.

30 Danmarks Rostadion

Anvendelse af Bagsværd Sø til rostadion startede i 1930 og anlægget er i flere omgange blevet udvidet til den udformning, det har i dag. Danmarks Rostadion består af 6 robaner eller 9 baner til kano- og kajakroning samt tilskuerpladser og dommertårn. Banerne er 2.000 m. lange. Startområdet ligger i den østlige ende af søen ved Nybro og målområdet med tilskuerpladser og dommertårn ligger i den vestlige ende ved Aldershvile Skov. Anlægget bruges både til træning og til afvikling af lokale, nationale og internationale regattaer inden for roning, kano- og kajakroning. Anlægget er også rocenter for eliteudøvere under Team Danmark. Der er planer om et projekt med omfattende opgradering af rosportens faciliteter, men der foreligger endnu ikke (maj 2019) endelige myndighedstilladelser.

31 Bagsværd Sø og Bådfarten

Bagsværd Sø ejes af Gladsaxe Kommune og den er blandt de tre største søer i Mølleåsystemet, der domineres af den store Furesø. Bagsværd Sø er 2.165 m på den længste strækning og den er op til 3,5 m dyb. I søen ligger den lille ø Gåseholm. Udenfor fuglenes yngletid (1. april - 31. juli) er kortvarige ophold på Gåseholm tilladt. På søen er sejlads med robåde, sejlbåde, kanoer og kajaker tilladt. Fiskeri fra arealer tilhørende Gladsaxe Kommune er tilladt hele året med gyldigt fisketegn i overensstemmelse med fiskeriloven. Der må således fiskes med stang, pirk eller håndredskaber. På Bagsværd Sø er det om sommeren muligt at sejle med Bådfarten, som har sejlet i fast rutefart på søen siden begyndelsen af 1890'erne. Bådfarten lægger til ved: Nybro Kro (Nybrovej 376), Sophienholm (Nybrovej 401), Bagsværdvej (ved Aldershvile Planteskole - Bagsværdvej 194), Aldershvile Slotspavillon (Slotsparken 30) og Regatta Pavillonen (Skovalleen 42).

32 Slotspavillonen

Aldershvile Slotspavillon, som ligger i Aldershvile Slotspark, blev opført i 1918 af grosserer Carl Olesen fra København. Han ønskede sig en sommerresidens med den bedste udsigt, som penge kunne købe. Det historiske interiørbillede er formentlig fra tiden, hvor ejendommen var sommerbolig for grossererens. Gladsaxe Kommune købte Slotspavillonen og parken efter Carl Olesens død. Slotspavillonen åbnede som restaurant i 1928. Aldershvile Slotspavillon er endvidere kendt fra TV-serien Matador som "Skovpavillonen", hvor en række berømte scener blev optaget.

33 Aldershvile Slotspark

Aldershvile Slotspark på 12 ha blev anlagt i engelsk landskabelig havestil. Slottet blev bygget omkring 1790 af dronningens bygmester J.B. Guione. I 1900 blev slottet købt af Angelica Ewans, kaldet "Grevinden af Bagsværd". Slottet nedbrændte i 1909 og da ejendommen var underforsikret blev den ikke genopbygget. Grosserer Carl Olsen købte ruinen og en stor del af den omkringliggende jord i 1917. Han ville genopbygge slottet,

men da mursten var en mangelvare efter 1. verdenskrig, byggede han i stedet en sommerbolig til sig selv, kendt som Aldershvile Slotspavillon. I 1927 blev parken og slottet købt af Gladsaxe Kommune. I 1971 blev ruinen fredet og i 1973-76 blev den delvis istandsat. I 1993 gennemgik

Svaleruten

Beskrivelse af turmål

slotsruinen med omgivelser en større renovering. I sommermånederne afholdes en række koncerter i parken, som året rundt er et yndet udflugtsmål. Ved parkens sydligste indgang er der plantet et mindetræ for Ib Spang Olsen og en mindelund for tidligere stadsgartner Åge Nicolaisen.

34 Bagsværd Søpark

Bagsværd Søpark på ca. 5 ha ligger mellem Bagsværdvej og Bagsværd Sø. Parken opstod i forbindelse med anlæg af Bagsværdvej. En del af parkens gamle træer stamme fra villahaverne. Parken er fredet for at sikre den frie udsigt over Bagsværd Sø samt, at bevare og fremme ellebevoksningen i den vestlige del af parken.

35 Radiomarken

Radiomarken, som er på 26 ha, er et af kommunens større naturområder beliggende mellem Bagsværd Sø, Nybrogård, Bagsværd Møllevvej og Bagsværdvej. Radiomarken byder på meget varieret natur. Fra ellesump nær Bagsværd sø og til overdrevsnatur i den østlige del. Overdrevsdelen har oprindeligt været afgræsset og et område på ca. 7 ha afgræsses nu igen. I 1905 etablerede radiopioneren, ingeniør Valdemar Poulsen, sig i en primitiv træbarak i det sydøstlige hjørne af Radiomarken. Her startede forsøgene med "de kontinuerlige elektriske radiobølger". Heraf kommer områdets navn. I 1912 lejede han jord af Nybrogård og skabte derved begyndelsen til Lyngby Radio. Trods navnet har Lyngby Radio alle dage haft sin beliggenhed i Gladsaxe. Kommunen overtog dele af Radiomarken i 1978 og yderligere arealer i 1983. I 1993 blev området fredet. I området nær Bagsværd Sø ligger flere kanoklubber og kommunens Natur- og Sejlklub I med bl.a. shelter og bålhus. Ved Tyrolerhuset, Nybrovej 315 findes boldspilsareal og grillpladser med borde og bænke.

36 Nybrogård

Nybrogård var en af de oprindelige gårde i Bagsværd By. I forbindelse med landboreformen, antageligt i 1770, flyttede gården ud til overdrevet ved Bagsværd Sø, hvor den ligger nu. De oprindelige jordarealer til gården omfattede det nuværende Radiomarken, Nybropynten og Nybrogård kollegiet. Den eksisterende hovedbygning er opført i 1856 efter brand. Nybrogård blev omdannet til sygehjem i 1949 og i 1980 overtog Københavns Amt Nybrogård og videreførte den som plejehjem indtil 2007. I 2007 overgik Nybrogård til Gladsaxe Kommune og er nu et af kommunens mange botilbud.

37 Nybro Kro og Nybro Båd- og Kanoudelejning

Hovedhuset i Nybro Kro stammer fra midten af 1800-tallet. Stedet har så vidt vides altid fungeret som restauration med ejeren Johannes Petersen som stedets første restauratør. I 1962 overtog Gladsaxe Kommune Nybro Kro. Kroen var i kommunens varetægt frem til 1989, hvor den blev solgt fra. I 1999 blev en større ombygning af kroen påbegyndt og kroen modtog i 2000 en forskønnelsespris for arkitektonisk bevarelse. Lige ved kroen og ishuse ligger Nybro Båd- og Kanoudelejning, hvor der er mulighed for at leje kanoer, kajaker, både m.v. Båd- og Kanoudelejning har eksisteret siden 1927.

38 Nybro Åmose og Lyngby Sø

Nybro Åmose er en del af det markante øst-vest gående tunneldalssystem, der blev skabt under sidste istid og som er så karakteristisk for landskabet nord for København. Nybro Åmose er et naturområde med fugtig bund, vandfyldte grøfter og tæt bevokset med ellesump, hovedsageligt bestående af rødell og birk. Det fugtige område giver et rigt varieret plante- og fugleliv. Der er forbindelse til Lyngby Åmose og stien langs Lyngby Sø.

Svaleruten

Beskrivelse af turmål

39 Kongshvileparken

Kongshvilebakkens almene boliger er opført af Arbejdernes Boligselskab i Gladsaxe i 1952-54. Fra en højderyg nær Lyngby Sø strækker bebyggelsen sig ned ad det skrånende landskab mod syd. Den oprindelige del af bebyggelsen omfatter 35 dobbelthuse i 1½ etage, der ligger smukt landskabeligt placeret i terrænet. Husene ligger forskudt i forhold til hinanden langs små, slyngede og beplantede adgangsveje. De gule huse blev i 1999 erklæret for bevaringsværdige.

40 Bagsværd Stadion

Bagsværd Stadion ligger ikke direkte på Svaleruten, men kan f.eks. besøges, hvis kun en del af ruten gennemføres. Bagsværd Stadion er bygget i "Frydensgave grusgrav" og den første bygning til idrætsanlægget blev opført i 1959. Der er mulighed for at dyrke atletik, cykling, fodbold, tennis og vægtløftning. Der afholdes mange forskellige arrangementer på Bagsværd Stadion, for eksempel skolernes og institutionernes idrætsdage, atletikstævner, fodboldkampe samt idrætsdag for handicappede.

41 Skoleparken

Skoleparken er opført i 1953 - 55 af Arbejdernes boligselskab i Gladsaxe. I 1956 blev bebyggelsen anerkendt som eksempel på godt og smukt byggesæt af Gladsaxe Kommune. I 1998 blev Skoleparken erklæret bevaringsværdigt af Skov- og Naturstyrelsen. Bebyggelsen er udformet som en åben parkbebyggelse med lavt byggeri i 1, 1½ og 2 etager. Husene har facader i hvidmalet gasbeton, flade tage og sortmalet træværk og er smukt og varieret udformet med inspiration fra funktionalismen.

I årene 2019-22 skal der gennemføres en omfattende reovering af bebyggelsen. Projektet omhandler nedrivning af 245 eksisterende boliger til soklen, hvorefter de vil blive genopført i en fornyet udgave med 241 nye lejeboliger, så det svarer til det oprindelige bevaringsværdige byggeri. Derudover omfatter projektet bl.a. opførelse af fire nye blokke med 36 nye boliger og et fælleshus.

42 Stengård Skole

Stengård skole blev opført 1949-52. Da skolen blev projekteret af Vilhelm Lauritzen i 1942, var det ikke til, at få udenlandske materialer eller jern. Derfor blev skolen opført i én etage i røde mursten med trækonstruktioner. En af fordelene ved denne konstruktion var, at alle eleverne kunne få udgang til haven, som gav mulighed for friluftsklasserum under egnede vejrforhold. Planerne for Stengård Skole var med til, at inspirere mange andre skolebyggerier i de kommende år.

43 Stengård Kirke

Stengård kirke og sogn har sit navn efter den nærliggende ejendom "Stengården" som i dag er privatskole "Den Lille Skole". Kirken blev indviet i 1962 og er tegnet af arkitekterne Rolf Graae og Wilhelm Wohlert. Den markerer sig i kvarteret som et gedigent og kvalitetspræget bygningsværk og er af samme årsag blevet præmieret af Gladsaxe kommune.

44 Bagsværdfortet

I årene 1886-94 iværksatte J.B.S. Estrup etableringen af Københavns landbefæstning. Det nye system af volde, batterier og forter skulle erstatte den gamle vold omkring København. Bagsværd Fort indgår i den del af landbefæstningen, som hedder Nordfronten og er indtegnet i det oprindelige landskab. Bagsværd Fort blev påbegyndt i 1892 og stod færdig i august 1893 og planen var, at det skulle hindre fjendtlig indtrængen mellem Gladsaxe Fort og Lyngby Fort. Fortet var i brug indtil 1920. Forsvaret brugte fortet indtil 1965, hvorefter Det Danske Filminstitut i perioden 1975 - 2007 anvendte det til opbevaring af gamle nitratfilm. I mange år har området ikke været vedligeholdt og plejet og fortet lå gemt mellem træer og buske i Bagsværd Folkepark.

Svaleruten

Beskrivelse af turmål

I 2010 blev fortet og parken fredet og i 2011 blev Gladsaxe Kommune ejer af fortet. I perioden 2011- 2013 blev beplantning på fortet ryddet, og der blev anlagt en forhindringsbane med inspiration fra den måde soldaterne motionerede på omkring 1900-tallet. Området fremtræder nu som et samlet rekreativt parkområde. Skulpturen i parken er udført af kunstneren Villu Jaanisoo fra Gladsaxe Kommunens venskabsby Pirkkala i Finland i forbindelse med kulturbyåret 1996. I 2017 påbegyndte Gladsaxe Kommune en restaurering af fortets facader, muren rundt om fortet og det to meter høje stormgitter. Muren var den væsentligste passive forhindring for fjendens soldater, mens stormgitteret var en yderligere forstærkning. Bagsværdfortet er det eneste fort i Københavns Befæstning, der har et helt intakt stormgitter.

45 Børnehuset Børnehuset

Børnehuset Børnehuset på Buddinge Hovedgade 133 hed i "gamle dage" bare Børnehuset, men da alle daginstitutioner i Gladsaxe kom til at hedde Børnehuset, så blev det til Børnehuset Børnehuset. Plankeværket omkring børnehuset var tidligere meget iøjnefaldende udsmykket af kunstneren György Györgydeák. Det har været nødvendigt at fjerne den gamle udsmykning og børnene skal nu selv male den nye kunst.